

TEEN-STAR: UČENJE O SPOLNOSTI U KONTEKSTU ODGOVORNOSTI STARIJIH

Seminar, Zagreb, 24 - 28. listopada, 1996.

Treba li mladim ljudima otvoreno govoriti o spolnosti? Oni će, sigurno, negdje tražiti odgovore na svoja pitanja. Dobro bi bilo da i mi znamo odgovoriti ako nas pitaju.

Roditelji te stručnjaci različitih profila (pedagozi, liječnici, socijalni radnici, psiholozi, vjeroučitelji i ostali) moraju priznati da u okviru svog obrazovanja vrlo malo stječu znanja o problematici ljudske spolnosti. Uglavnom, prepušteni su praćenju stručne literature, često strane, a da zapravo stručnog pristupa ljudskog spolnosti u nas gotovo i nema. Ta se tema zaobilazi ili zbog predrasuda ili zbog sveopće nedovoljne educiranosti. I dok se u srednjim školama uvode predmeti kao etika ili vjeronauk, na koje se ozbiljno računa da preuzmu osnovno informiranje o ljudskoj spolnosti, predavačima se nudi malo ili gotovo ništa u smislu njihova usavršavanja. Sve ostaje na razini saznanja iz predmeta biologije ili psihologije, a to je posve nedovoljno. To nikako ne zadovoljava mlade ljude, a njihove roditelje dovodi u vrlo neugodnu situaciju da na njihova pitanja ne znaju odgovoriti ili ne znaju kako im o tome govoriti.

To je razlog što je u Zagrebu održan uvodni seminar, koji je okupio šezdesetak stručnjaka ali i zainteresiranih laika, u organizaciji "Teen-stara", Zagreb, pod naslovom *Ima nade i za mlade*, a uz preporuku i odobrenje Biskupske konferencije Hrvatske. Cilj je seminaru upoznati zainteresirane s programom Teen-star te započeti praktično djelovanje u sredinama gdje je to moguće (škole, domovi, grupe za samopomoć i sl.).

Program *Teen-star* odgojni je program za mlade koji im pomaže da svoju seksualnost uklope u sve aspekte svojega života - društveni, emocionalni, intelektualni i duhovni. Seminar je vodila liječnica, ginekologinja, časna sestra dr. Hana Klaus, osnivačica programa, a uz to i voditeljica Centra za prirodno planiranje obitelji u Bethesdi, SAD. Ranih osamdesetih započela je rad s mladima na području seksualnog odgoja. Razvio se program nazvan Teen-star - *SEXUALITY TEACHING IN THE CONTEXT OF ADULT RESPONSIBILITY*, do danas prisutan već u 14 zemalja na 4 kontinenta. Na jednom od uvodnih seminaru za izobrazbu voditelja održanom u Austriji sudjelovalo je prvi put sedmero mladih iz Hrvatske. Na njihovu molbu dr. Klaus je došla u Hrvatsku.

Glavna je organizatorica seminaru prof. Kristina Ilčić, jedna od sudionika seminaru u Austriji. Nakon završetka seminaru i obavljene jednogodišnje prakse dobiva se službeni naziv voditelja programa Teen-stara. Uvjeti za primanje u program za nastavnike jesu: prvo - prihvaćanje i prakticiranje vrijednosti sadržanih u *Teen-staru* i drugo - uspješno završen seminar za nastavnike.

Teen-star program holistički je program koji uči kako postupati s vlastitom seksualnosti i plodnosti. On želi kod učenika probuditi njihovu svijest. To od nastavnika zahtijeva velik angažman, kako u grupnom, tako i u individualnom radu s polaznicima. Adolescenti su izrazito osjetljivi na svaku "neautentičnost" i proturječnost između onoga što netko govori i čini. Zato je nužno da kandidati za nastavnike *Teen-star* ne samo prihvaćaju nego i prakticiraju vrijednosti sadržane u tom programu. Praksa se obavlja specifično za taj

program. Ženski će kandidati pod nadzorom mentora voditi barem jednu grupu djevojaka ili miješanu grupu, ovisno o okolnostima. Muški će kandidati voditi grupe s mladićima, ali i jedni i drugi moraju savladati didaktičke osnove obaju programa (za mladiće i djevojke). Program obično traje dva semestra i održava se jednom tjedno ili jednom u dva tjedna. Djevojke i mladići u prvih su sedam lekcija odvojeni, jer se tematika koju prolaze izlaže drugačijim redoslijedom. Postoje posebni programi za one od 12 do 14 godina, za one između 14 i 18, za studente te za mlade neudane majke. Za sudjelovanje u programu potreban je slobodan pristanak polaznika tečaja, ali i dopuštenje roditelja. Tijekom programa poštuje se diskrecija pa tako roditelji ne znaju što govore njihova djeca ako im ona to ne kažu.

Program započinje s učenjem o tijelu, plodnosti. Djevojke uče promatrati sluz, a bilježe i svoja raspoloženja tijekom ciklusa, te tako nauče prepoznavati procese koji im omogućuju da postanu majke. Mladići uče prepoznavati reakcije u svome tijelu. Prelazi se na pitanja o međuljudskim odnosima, što je ljubav i kako se ona može izraziti i bez tjelesnog čina. Što je prijateljstvo između mladića i djevojke? Što je kontracepcija? Što donosi uzimanje pilule za kontracepciju? Što je abortus? Što je brak? Iako je program ponajprije zamišljen s religioznim sadržajima, može se provoditi i bez njih. Naime u Čileu, gdje je vjera dosta izvrgnuta pritiscima vlasti, provodi se bez vjerskog elementa. Moguće je kroz program dokazati da, bez obzira na religioznost, spolni odnos dolazi do punog značenja i vrhunca tek u ozračju potpunog povjerenja. Žena se, naime, ne može potpuno predati ako ne postoji to povjerenje.

Potpuno predanje samo je onda moguće ako žena zna da će taj muškarac biti ovdje sljedeći dan, sljedeće godine, za deset godina. A to znači brak! Osim toga, u svakom je spolnom odnosu moguća trudnoća. U tom slučaju zna se da dijete treba oca i dom. Ako je spolni odnos samo stvar trenutka, ako se misli samo na taj jedan čas, onda je to iskorištavanje drugoga, čak i ako je obostrano. To su samo neke od tema u koje se ulazi tijekom programa. Na seminaru za voditelje programa govori se, uz fiziologiju, i o čitavoj psihologiji puberteta i adolescencije, o savjetovanju mladih, odnosima s roditeljima i sl. Polaznici su na početku seminaru testirani o poznavanju spolnosti, a rezultati testa pokazali su dosta praznina i nepoznavanja ove tematike. Na kraju seminara rezultati testa bili su puno bolji te je većina polaznika zadovoljila dobivanju certifikata programa. Valja se nadati da će se taj, toliko potrební program razviti i u Hrvatskoj, a ne samo ostati pokušaj. Već samo održavanje seminara za voditelje potaknulo je velik interes u određenim tijelima vlasti koja su odgovorna za odgoj i obrazovanje, a i Crkva će poraditi na informiranju većeg broja svećenika i časnih sestara o programu i mogućnostima njegova provođenja po župama.

Ivo Vidojević